مراتب احتیاط در فتوای سید در عروه

این را هم خدمت شما عرض کنم. مطلب طلبگی است. از جاهای خیلی جالب مستمسک و همچنین خود عروه اینجا است. ببینید مرحوم سید می‌گویند «اذا لم یتمکن». متن عروه یادداشت‌کردنی است.

> **إذا لم يتمكن من تحصيل العلم أو ما بحكمه لمانع في السماء من غيم أو غبار ، أو لمانع في نفسه من عمى أو حبس أو نحو ذلك ، فلا يبعد كفاية الظن. لكن الأحوط التأخير حتى يحصل اليقين ، بل لا يترك هذا الاحتياط**[1]

«إذا لم يتمكن من تحصيل العلم أو ما بحكمه لمانع في السماء من غيم أو غبار ، أو لمانع في نفسه من عمى أو حبس أو نحو ذلك»؛ اگر نتوانست تحصیل علم کند. در زندان است، هوا ابری است و... چه کار کند؟ جایز است که به ظن اکتفاء کند یا واجب است که صبر کند تا یقین کند؟ می‌فرمایند: **«فلا يبعد كفاية الظن. لكن الأحوط التأخير حتى يحصل اليقين، بل لا يترك هذا الاحتياط»؛** عرض کردم اینجا یادداشت‌کردنی است. چرا؟ جمع بین «لایبعد» و «لایترک» است! از فرض‌های جالب ایشان است. ابتدا می‌فرمایند «لایبعد»، یعنی عدول از فتوا است؟! یا اینکه از فتوا عدول نکرده‌اند، «لایترک» شدت احتیاط را می‌رسانند ولو وجوبی نیست؟ این از جاهایی است که باید دید علماء چه گفته‌اند. شاید در شروح عروه باشد. علی ای حال مرحوم سید بین «لایترک» و «لایبعد» جمع کرده‌اند.

شاگرد: این ها از مواردی است که باید تذکر داد در رساله‌ها نوشته نشود!

استاد: حاج آقا می‌فرمودند ظاهراً مرحوم کاشف الغطاء به سید چیزی گفته بودند. سید گفته بودند «ان کان ابوک یشم الفقه شماً فأنا ازقّ الفقه زقّاً. یکی دیگر به ایشان گفته بود که آقا شما از کجا در این عروه تند تند فتوا می‌دهید؟ حاج آقا می‌فرمودند. جمله کوتاه گفته بودند. فرموده بودند «انا نفهم فنفتی»! تمام! خدا رحمتشان کند!

از چیزهای جالب توضیح «لایبعد کفایة الظن» در بیان مرحوم آقای حکیم است. من شماره گذاشته‌ام ایشان چهارده دلیل می‌آورند و پشت سر هم، رد می‌کنند. برای چه چیزی؟ برای اینکه وقتی کسی متمکن از تحصیل یقین نیست «لایبعد کفایة الظن». چهارده دلیل برای کفایت ظن می‌آورند و تک‌تک آن‌ها را تا آخر جواب می‌دهند. یعنی ایشان همان احتیاط وجوبی را سر می‌رسانند. حاضر نیستند فتوا بدهند. چه ادله‌ای هم می‌آورند! گفتم از چیزهای جالب است. خودتان در منزل نگاه کنید. «و بخبر القروي الحاكي عن الامام موسى بن جعفر (ع)[2]»، چهارده‌مین دلیل است. منظور اینکه فضای بحث اینچنین سنگین شده است. به‌خاطر فتوا.«یجب الیقین».

اما با اینکه فضا این قدر سنگین شده ولی احدی نیامده بگوید اگر بعداً مشخص شد کل نمازش در وقت بود به‌خاطر اینکه یقین نیاز است، اصلاً وجوب نبوده است. بله، مرحوم صاحب جواهر از ذکری عبارتی را نقل می‌کنند. نه در سائر کتاب هایشان. مرحوم شهید در ذکری فرموده‌اند.

---

[1] همان ۱۵۷

[2] همان ۱۵۹

بازبینی #1
ایجاد شده 30 مه 2026 15:48:56 توسط ... .
به روزرسانی شده 30 مه 2026 15:54:19 توسط ... .